

## POSTANOWIENIE

Dnia 10 czerwca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania A. N.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.  
o wysokość emerytury i wydanie decyzji,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń  
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 czerwca 2014 r.,  
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 3 września 2013 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 września 2013 r. Sąd Apelacyjny w (...) – w sprawie z wniosku A. N. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T. o wysokość emerytury i o wydanie decyzji – oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T. z dnia 25 października 2012 r., oddalającego odwołanie A. N. od decyzji organu rentowego z dnia 23 maja 2012 r., odmawiającej wnioskodawcy przeliczenia podstawy wymiaru emerytury oraz odwołanie w związku z niewydaniem przez organ rentowy decyzji w przedmiocie ustalenia prawa do emerytury, w którym wnioskodawca domagał się wydania takiej decyzji.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego wnioskodawca zaskarżył skargą kasacyjną. Skargę oparto na pierwszej podstawie kasacyjnej określonej w przepisie art. 398<sup>3</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. Skarżący zarzucił:

1) błędną wykładnię przepisu art. 11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.; dalej jako: „ustawa emerytalno – rentowa”) polegającą na uznaniu, że:

- przepisu tego i wyrażonej w nim zasady korzystności, nie stosuje się przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury i wysokości świadczenia emerytalnego;
- przepis ten znajduje zastosowanie jedynie w ramach postępowania o ustalenie prawa, podczas gdy nie ma zastosowania w sprawach o przeliczenie podstawy wymiaru świadczenia;

2) niezastosowanie art. 11 ustawy emerytalno – rentowej, które zgodnie z zasadą korzystności powinno prowadzić do pominięcia okresu ubezpieczenia ubezpieczonego w Szwajcarii przypadającego w okresie odbywania nauki w szkole wyższej w Polsce, a w konsekwencji do uznania, że pierwsze przystąpienie przez ubezpieczonego do ubezpieczenia za granicą, o którym mowa w art. 18 ust. 3 *in fine* ustawy emerytalno – rentowej miało miejsce w sierpniu 1981 r.;

3) błędną wykładnię art. 18 ust. 3 ustawy emerytalno – rentowej, polegającą na uznaniu, że każde zgłoszenie się do ubezpieczenia za granicą wyłącza możliwość obliczenia podstawy wymiaru emerytury, na podstawie tego przepisu, z uwzględnieniem późniejszych okresów podlegania ubezpieczeniu w Polsce;

4) błędną wykładnię art. 18 ust. 1 i ust. 3 ustawy emerytalno – rentowej polegającą na:

- uznaniu, że ubezpieczeniem za granicą, o którym mowa w art. 18 ust. 3 *in fine* powołanej ustawy jest także takie ubezpieczenie, którego nie uwzględnia się przy ustalaniu prawa do emerytury w Polsce ze względu na jego przypadanie w toku okresu nieskładkowego w Polsce (nauki w szkole wyższej);
- pominięciu celu tych przepisów, jakim jest ochrona praw osób przemieszczających się pomiędzy stowarzyszonymi państwami przez błędne przyjęcie, że odbycie przez ubezpieczonego kilkumiesięcznych studenckich praktyk zagranicznych przed podjęciem pierwszego zatrudnienia w życiu (co nastąpiło w Polsce) wyłącza w stosunku do niego możliwość obliczenia podstawy wymiaru emerytury w oparciu o okres przeszło 10-letniego zatrudnienia w Polsce bezpośrednio poprzedzającego pierwsze zatrudnienie za granicą.

Uzasadnienie wniosku po przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c.) oparto na przyczynach przyjęcia skargi określonych w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

Wskazano na potrzebę wykładni „budzących poważne wątpliwości przepisów”: - art. 11 ustawy emerytalno – rentowej w zakresie zagadnienia: „czy: - wyrażona w tym przepisie zasada korzystności obowiązuje jedynie przy ustalaniu prawa do świadczenia emerytalnego, czy także przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury i wysokości świadczenia emerytalnego tj. czy organ rentowy decydując o uwzględnieniu jednego ze zbiegających się okresów składkowych i nieskładkowych jest zobligowany do oceny jak ta kwalifikacja wpłynie na wysokość świadczenia i do wyboru okresu bardziej korzystnego z tego względu; - przepis ten znajduje zastosowanie jedynie w postępowaniach o ustalenie prawa do świadczeń, czy także w postępowaniach o przeliczenie podstawy wymiaru świadczenia”; - art. 18 ust. 3 ustawy emerytalno – rentowej w zakresie kwestii: „czy „pierwsze zgłoszenie się do ubezpieczenia za granicą”, o którym mowa w tym przepisie, w sytuacji ubezpieczonego, który okresy ubezpieczenia zagranicą przeplata okresami ubezpieczenia w Polsce, oznacza pierwsze w ogóle ubezpieczenie zagraniczne, czy pierwsze ubezpieczenie w ramach ponad 20-letniego okresu, o którym mowa w hipotezie tego przepisu, po którym ubezpieczony nie podlega już ubezpieczeniom społecznym w Polsce”.

„Oczywista zasadność” skargi kasacyjnej wynika z oczywistego naruszenia przepisu art. 11 ustawy emerytalno – rentowej przez jego „niezastosowanie będące wynikiem błędnej wykładni, jakoby przepis znajdował zastosowanie jedynie w ramach postępowania o ustalenie prawa, podczas gdy nie ma zastosowania w sprawach o przeliczenie podstawy wymiaru świadczenia”. Wskazano, że decyzja zaskarżona w niniejszym postępowaniu była pierwszą decyzją, w której przedstawiono ubezpieczonemu sposób wyliczenia przyznanego mu świadczenia. Uzasadnienia takiego zabrakło w szczególności w pierwszej decyzji organu rentowego, która była określona jako „decyzja o wstrzymaniu wypłaty emerytury”. Biorąc pod uwagę zakres wadliwości tej pierwszej decyzji, stanowisko o niedopuszczalności stosowania zasady korzystności w późniejszym postępowaniu, w ocenie autora skargi, należy uznać za rażąco krzywdzące dla ubezpieczonego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania z powołaniem się na przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania; potrzebę wykładni przepisów oraz – oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie tych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Chodzi tu o wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08 – LEX nr 494134; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08 – LEX nr 490364). W niniejszej sprawie stan taki nie występuje.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych, decyzją z dnia 23 maja 2012 r. wydał decyzję, która zainicjowała postępowanie w niniejszej sprawie - na podstawie przepisu art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2009, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz rozporządzenia 883/04 z 29.04.2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego /Dz.Urz. UE L 166 z

2004, ze zm.), odmawiając przeliczenia podstawy wymiaru emerytury. W uzasadnieniu wskazał, że w sprawie nie wystąpiły żadne nowe okoliczności, mające wpływ na zmianę ustalenia prawa do świadczenia ani jego wysokości.

Po wniesieniu odwołania Sąd Okręgowy oddalił odwołanie, a Sąd drugiej instancji oddalił apelację wnioskodawcy. Sąd Apelacyjny ustalił, że A. N., urodzony w 1946 r. i obecnie zamieszkały w Szwajcarii od 1981 r., wniosek o emeryturę złożył w polskim organie rentowym w dniu 12 kwietnia 2011 r. Staż pracy wnioskodawcy osiągnięty i udokumentowany w Polsce wynosi 14 lat 5 miesięcy i 15 dni okresów składkowych i nieskładkowych, zatem wobec braku 35 lat takich okresów został on uzupełniony okresami ubezpieczenia na terenie Szwajcarii, a wysokość przyznanego decyzją z dnia 23 sierpnia 2011 r. świadczenia emerytalnego ustalił ZUS według proporcji wynikającej ze stosunku polskich okresów ubezpieczenia do sumy okresów polskich i zagranicznych - zgodnie z art. 46 ust. 2 Rozporządzenia Rady EWG nr 1408/71.

Ostateczną wysokość świadczenia ustalono według proporcji wynikającej ze stosunku polskich okresów ubezpieczenia, do sumy okresów polskich i zagranicznych. Proporcja stanowiąca udział okresów zatrudnienia w Polsce w łącznym stażu pracy w Polsce i za granicą wyniosła 173 miesiące pracy w Polsce do 543 miesięcy łącznej pracy w Polsce i za granicą, a kwota emerytury w wysokości proporcjonalnej: 232,00 zł. Z uwagi na fakt kontynuowania przez wnioskodawcę zatrudnienia, wypłata świadczenia została zawieszona.

Od 1 maja 2010 r. sprawy koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego regulują rozporządzenia unijne: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. L 166 z 30 kwietnia 2004 r., s. 1-116), rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. L 284 z dnia 30 października 2009 r., s. 1-42). Z dniem 1 kwietnia 2012 r. weszła w życie decyzja nr 1/2012 Wspólnego Komitetu ustanowionego na podstawie umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie

swobodnego przepływu osób (Dz. U. UE L 103 z 13.04.2012, s. 51). Decyzja ta z dniem 1 kwietnia 2012 r. rozszerzyła zakres stosowania rozporządzeń nr 883/2004 i nr 987/2009 do spraw emerytalno-rentowych na stosunki pomiędzy Szwajcarią a państwami członkowskimi Unii Europejskiej.

Sąd Najwyższy uznał, że skarga kasacyjna w sposób wadliwy nie zarzuca naruszenia w/w unormowań unijnych, ani wskazanego w decyzji ZUS i wyroku Sądu art. 114 polskiej ustawy emerytalnej, które stanowiły podstawę rozstrzygnięcia i bez zastosowywania których nie jest możliwa zmiana zaskarżonych orzeczeń.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego skarżący – opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. – powinien określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07 – OSNP 2009/3-4/43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08 - LEX nr 794605). Ponadto, ze względu na publiczne cele jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19

października 2012 r., III SK 15/12 – LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12 - LEX nr 1228618).

Wskazane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania kwestie dotyczące wykładni przepisów zostały już wyjaśnione w judykaturze.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 września 2013 r. w sprawie II UK 315/12 (LEX nr 1375196) wyjaśnił, że ustalanie podstawy wymiaru emerytury dla osób posiadających i nieposiadających okresów ubezpieczenia za granicą. Co do zasady sposób ustalania podstawy wymiaru emerytury dla osób posiadających i nieposiadających okresów ubezpieczenia za granicą jest taki sam, co wynika z art. 18 ust. 1 u.e.r.f.u.s. Podstawę wymiaru emerytury stanowi zatem ustalona przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę (por. art. 15 ust. 1 u.e.r.f.u.s.). Wyjątek od tej zasady przewiduje zastosowany w sprawie art. 18 ust. 3 u.e.r.f.u.s., zgodnie z którym, jeżeli w ciągu 20 lat poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę, zainteresowany nie był ubezpieczony w Polsce, podstawę wymiaru emerytury stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zainteresowany przystąpił po raz pierwszy do ubezpieczenia za granicą. Taki sposób ustalania podstawy wymiaru świadczenia jest bez wątpienia uzasadniony tym, że osobom znajdującym się w opisanej w nim sytuacji faktycznej nie ma możliwości obliczenia tej podstawy według mechanizmu przewidzianego w art. 15 ust. 1 ustawy emerytalnej, skoro w ostatnich 20 latach kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę, nie były ubezpieczone w Polsce, a tym samym nie ma możliwości wskazania żadnego dziesięciolecia z tego okresu, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Inaczej mówiąc, gdyby nie regulacja szczególna, nie byłoby możliwe ustalenie podstawy wymiaru emerytury w jakiegokolwiek wysokości. Z tego wynika, że ubezpieczeni, o których mowa w art. 18 ust. 3 u.e.r.f.u.s., znajdują się w innej

sytuacji faktycznej niż osoby ubezpieczone w Polsce w okresie 20 lat poprzedzających rok wystąpienia z wnioskiem o emeryturę, wobec czego nie można przyjąć, ażeby odmienny sposób ustalania podstawy wymiaru emerytury dla obu tych grup był nieuzasadnionym różnicowaniem, czyli aby naruszał zasadę równego traktowania.

Natomiast w wyroku z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie I BU 19/07 (OSNP 2009/21-22/299) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że jedyne ograniczenie, jakie wynika z art. 7 pkt 9 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), to ograniczenie okresu nieskładkowego do wymiaru wynikającego z programu nauczania. Do tego okresu - z ograniczeniem do wymiaru wynikającego z programu nauczania oraz z wyłączeniem okresów, które w myśl art. 11 wskazanej ustawy zbiegają się z okresami składkowymi - wliczyć można każdy odbyty okres nauki w szkole wyższej, niezależnie od jego umiejscowienia w czasie, pod warunkiem, że: 1) jest to nauka na jednym kierunku studiów, 2) nauka została ukończona.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c.